

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології

Кафедра психології розвитку

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Екзистенційна арттерапія

Освітня програма «Психологія»

Спеціалізація (за наявності) _____

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
психології розвитку
Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація	3
2. Опис дисципліни	3
3. Структура курсу	4
4. Система оцінювання курсу	6
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу	6
6. Ресурсне забезпечення	8
7. Контактна інформація	10
8. Політика навчальної дисципліни	10

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Екзистенційна арттерапія
Освітня програма	Психологія
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Освітній рівень	(бакалавр)
Статус дисципліни	(вибіркова)
Курс / семестр	
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/1173

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу
Мета: ознайомити здобувачів з сучасними підходами до практики психологічної допомоги клієнтам з екзистенційними проблемами; пов'язати практику арт-психотерапії з основними питаннями життя, представленими в екзистенціалізмі; вироблення базових практичних умінь і навичок використання арт-терапевтичних методів і технік; формування морально-етичних принципів і відповідальності; усвідомлення професійної ідентичності та становлення фахової компетентності майбутніх психологів. Цілі курсу: реалізувати прикладну складову професійного становлення майбутніх психологів шляхом поєднання теоретичних та практичних аспектів фахової підготовки, забезпечення ґрунтовних знань з теорії та методики надання психологічної допомоги клієнтам з екзистенційними проблемами засобами арт-терапії. Здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології та професійної підготовки у процесі навчання, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. ЗК1. Здатності застосовувати знання з консультативної психології у практичних ситуаціях; ЗК2. Знання та розуміння предметної області консультативної психології та розуміння професійної діяльності психолога-консультанта; ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити концептуально, системно, саногенно. ЗК6. Здатності приймати обґрунтовані рішення; ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні,

знання юридичних та морально- етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись.

ЗК11. Здатності розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності;

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатності до розуміння природи людської поведінки, діяльності та вчинків;

СК5. Здатності використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій;

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатності організовувати та надавати психологічну допомогу;

СК11. Здатності до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи її розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Розробляти програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР15. Виявляти і вирішувати соціально-психологічні проблеми особистості у великих і малих групах.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Кількість годин	Завдання
1.	Теоретико-методологічн і засади екзистенційн ої арттерапі	Розуміти сутність екзистенційної концепції терапевтичної допомоги; Обґрунтувати екзистенційно-гуманістичний підхід до арттерапії. Розкрити арттерапію як метод особистісного зростання через творче	2	Опрацюват и питання лекції з метою підготовки до

		самовираження; розглянути види арт-терапії		практичног о заняття; обміркуват и теми й запитання для дискусії; виконати практичні завдання; пройти тестування
2.	Екзистенційн а модель механізмів захисту.	Розуміти психологічний зміст проєкції та її значення в терапевтичному процесі; розкрити риси переносу і контрпереносу в терапії; розглянути види захисту від тривоги, пов'язаної зі смертю, свободою, ізоляцією та безглуздістю.	2	Тести, теми й запитання для дискусії, кейси, інтерактивн і завдання
3.	Особливості терапевтично го контакту в екзистенційні й арттерапії.	Обґрунтувати гуманістичні принципи арт- терапевтичної взаємодії; розглянути риси екзистенційно орієнтованого консультанта; розуміти психологічний зміст понять: автентичність, зустріч, «тут і тепер»; розуміти специфіку стосунків «екзистенційний консультант-клієнт».	2	Теми й запитання для дискусії, кейси, ігрові завдання
4.	Структуруван ня арт- терапевтично го процесу.	Розкрити фізичний і емоційний компоненти арт-терапевтичного процесу; розглянути модель арт-терапевтичної сесії (заняття); обґрунтувати принципи розробки арт-терапевтичних занять.	2	Тести, теми й запитання для дискусії, кейси, ігрові завдання
5.	Психотерапев тичні методи дослідження людської екзистенції	Розкрити особливості застосування арт- терапевтичної діагностики в контексті герменевтичних методів; розкрити феноменологію, дослідницькі ресурси і обмеження методу арт-терапевтичної діагностики; розкрити процедуру проведення феноменологічного аналізу досвіду переживання себе-у-світі; обґрунтувати ефективність арт- терапевтичних технік і методів особистісного зростання (малювання,	2	Консультат ивний практикум: діагностич на оцінкова процедура, за Крамер, особистісна оціночна процедура, за Ульман).

		тілесно-орієнтована терапія, бібліотерапія, казкотерапія).		Теми й запитання для дискусії, кейси
6.	Арт-терапевтичний підхід до консультування клієнтів з екзистенційними проблемами.	Вивчити відображення екзистенційного досвіду в зображувальній діяльності; розкрити екзистенційну герменевтику душевного страждання (неврози, психосоматика, депресії) на матеріалі художньої літератури (бібліотерапія); обґрунтувати ефективність екзистенційного аналізу з використанням методів арт-терапії; розкрити особливості застосування арттерапії з клієнтами, які втратили сенс життя (логотерапія).	2	Провести самоаналіз. Консультативний практикум. Тести, теми й запитання для дискусії, кейси,

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	6
Семінарське заняття	24
Експрес-тести	40
Контрольна робота	15
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	5
Залік	
Максимальна кількість балів	100

Вимоги до письмових робіт	Деталізуючи критерії та нормативи оцінювання знань, виходимо з умовного поділу помилок на власне помилки та недоліки. Помилками вважаються огріхи, допущені у відповідях, що спотворюють або зовсім змінюють зміст означення, положення, твердження. Якщо помилка повторюється в роботі, це свідчить про незнання або нерозуміння студентом певного положення і її вважають однією помилкою. Помилки свідчать про істотні прогалини в знаннях студента. Недоліками вважаються огріхи, які є наслідком неуважності або неохайності студента під час відповіді та мають другорядне значення. Три недоліки прирівнюються до однієї помилки. В оцінюванні відповідей встановлюються такі вимоги: 5 балів (відмінно) виставляються, коли у відповіді допущено не більше одного недоліку; 4 бали (дуже добре та добре) – коли в роботі помилок немає, але допущено не більше трьох недоліків, що прирівнюються до помилки; 3 бали (задовільно) – коли в роботі допущено не більше 4 недоліків або зроблено дві помилки; 2 бали (достатньо),
---------------------------	---

коли в роботі допущено більше трьох помилок, 1 бал (незадовільно) – коли в роботі допущено більше чотирьох помилок, бали 0-0,9 – коли в роботі немає правильно виконаних завдань без помилок і недоліків й така робота не зараховується. Есе «Етика екзистенціалізму. Свобода вибору та відповідальність у роботі психолога»

Есе оцінюються в балах (максимально – 10 балів): 9-10 – «відмінно»; 6-8 – «добре»; 3-5 – «задовільно», 1-2 – «незадовільно», 0-1 – робота не зараховується. Бали виставляються за такими параметрами:

- 1) відповідність тексту есе запропонованій темі (relevance to the topic) – 1,5 бала;
- 2) психологічне розуміння запропонованої теми (psychological understanding of the topic) – 3 бали;
- 3) переконливість наведених аргументів (persuasive power of argumentation) – 3 бали;
- 4) узгодженість, послідовність, логічність викладу (coherence) – 2 бали;
- 5) оригінальність есе (originality) – 1,5 бала.

В оцінюванні **рефератів і презентацій** встановлюються такі вимоги: 5 – «відмінно»; 4 – «добре»; 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно».

Критерії оцінювання презентацій (28 балів максимально). Розподіл балів: 24-28 – «відмінно»; 16-23 – «добре»; 8-15 – «задовільно», 0-7 – «незадовільно»:

- структура (кількість слайдів відповідає змісту і тривалості виступу; наявність титульного слайду і слайда з висновками) – 4 бали;

- наочність (ілюстрації доброї якості, з чітким зображенням, текст легко читається; застосовуються засоби наочної інформації (схеми, рисунки, діаграми тощо) – 4 бали;

- дизайн та налаштування (оформлення слайдів відповідає темі; для всіх слайдів презентації застосовується ідентичний шаблон оформлення; текст сформатовано за шириною – 2 бали);

- зміст (презентація добре структурована і відображає основні етапи дослідження (проблема, мета, гіпотеза, хід роботи, висновки, ресурси); містить повну, зрозумілу інформацію по темі роботи; орфографічна та пунктуаційна грамотність – 6 балів;

- вимоги до виступу (виокремлено та сформульовано головні ідеї, на яких базується презентація; немає дублювання тексту на слайдах та у виступі; доповідач вільно володіє матеріалом, чітко і зрозуміло висловлюється; впевнено і коректно відповідає на запитання та зауваження аудиторії; не виходить за межі встановленого регламенту – 6 балів;

- стиль презентації (збалансоване використання і тексту, і зображення для передачі думок; емоційний контакт з аудиторією; креативність доповідача – 3 бали;

- реакція аудиторії (відповідає моделі споживацької поведінки AIDA (Attention, Interest, Desire and Action); візуальні ефекти для розміщення тексту та ілюстрацій не перешкоджають

	сприйняттю змісту; вдало аргументовані ідеї підтримують цікавість аудиторії – 3 бали. Критерії оцінювання рефератів: 5 – «відмінно»; 4 – «добре»; 3 – «задовільно», 0-2 – «незадовільно». (максимальний бал – 28): 1. Обґрунтовано актуальність теми – 3 бали. 2. План реферату, в якому системно розкрито обрану тему – 3 бали. 3. Зміст реферату містить положення практичної діяльності психолога за обраною проблематикою – 5 балів. 4. Розкрито особливості застосування терапевтичних методів та прийомів у роботі з клієнтами для розв’язання корекційних, профілактичних, реабілітаційних та розвивальних завдань – 5 балів. 5. Особистий внесок (оцінюється із наявності власних аналітичних висновків, пропозицій та креативних ідей щодо використання консультативних методів у майбутній професійній діяльності, підтримання цікавості в аудиторії) – 5 балів. 6. Використані джерела (наявність достатньої кількості наукових джерел та їх належне оформлення) – 3 бали. 7. Додержання загальних вимог щодо оформлення реферату – 4 бали. Оцінювання експрес-тестування (максимально 10 балів): «відмінно» (9-10 балів); «добре» (8-6 балів); «задовільно» (5-3 бали), «незадовільно» (0-2 бали).
--	--

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Номер навчального заняття (залежить від розподілу у розділі І)																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1		1		1		1		1		1							6
Семінарські з-тя		4		4		4		4		4		4						24
Експрес-тести, КР			10		10		10		10				15					55
Самостійна р-та														10				10
Індивідуальні завдання															5			5
Залік																		
Всього за заняття	1	4	11	4	11	4	11	4	11	4	1	4	15	10	5			100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Матеріально-технічне забезпечення: мультимедіа, комп'ютери, використання цифрових систем управління навчанням – D-learn; використання онлайн навчального контенту – Google Meet, Cisco Webex Meetings, Zoom, Microsoft Teams, YouTube та сучасного інструменту для створення цифрового навчального контенту Microsoft PowerPoint.	

Література:

- Арт-терапія в роботі психолога: інноваційні підходи : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції, м. Кропивницький, 20–27 квітня 2021 року / уклад. Молчанова О.М.; за заг. ред. Жосана О.Е. Кропивницький, 2021. 150 с
- Енциклопедичний словник з арт-терапії/ О.Л. Вознесенська, О.М. Скар, О.А. Бреусенко-Кузнєцов, О.О. Деркач, Л.В. Мова та ін.; [за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. Київ : Видавець ФОП Назаренко Т. В., 2017. 312 с.
- Ільченко І. С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 150 с.
- Каліна Н.Ф. Психотерапія : підручник. Київ, 2010. 320 с.
https://library.udpu.edu.ua/library_files/432663.pdf
- Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
- Карпенко З.С. Герменевтика психологічної практики : посібн. Київ, 2001. 116 с.
- Колпакчи О. С. Арт-терапія : курс лекцій : навч. посібник. Бердянськ : БДПУ, 2016. 322 с.
- Концептуальні засади і методика глибинної психокорекції : навч. посіб. / за ред Т.С. Яценко. Київ, 2008. 342 с. https://library.udpu.edu.ua/library_files/423691.pdf
- Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посібн. Київ, 2012, 384 с.
- Москалець В.П. Психологія особистості : навч.посіб. Київ, 2013. 416 с.
- Паркулаб О. Г. Відчуття Dasein як універсальний екзистенційний чинник розуміння процесу людського життя. *Збірник наукових праць : психологія. Івано-Франківськ*, 2019. Вип. 25. С.135-142. <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/psp/article/view/2955/3376>
- Паркулаб О.Г. Екзистенційна психологія як філософський праксис. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. Херсон, 2018. Вип. 3. Т. 1. С. 104-110. http://pj.kherson.ua/file/2018/psychology_03/ukr/part_1/20.pdf
- Паркулаб О.Г. Екзистенційний підхід до тлумачення жіночого архетипу. *Молодий вчений*. 2016. № 10 (37). С. 326-330. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/10/74.pdf>
- Паркулаб О.Г. Терапевтичний діалог як співтворчість консультанта і клієнта. *Габітус*. № 15, 2020. С.187-191.
- Паркулаб О.Г. Феноменологічний аналіз у віковому екзистенційному консультуванні та його аксіологічні акценти. *Психологія особистості*. № 1 (3), 2012. С.129-138. http://ps.pu.if.ua/2012_3/14Park.pdf
- Паркулаб О.Г. Арт-терапевтичні методи вивчення людської екзистенції. *Цілісний підхід у психології особистості: особливості теорії та практики : зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної онлайн конференції* (м. Кропивницький, 25 лютого 2022 р.). Кропивницький, 2022. С. 28-31. https://kpr.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/160/2022/06/conf_tezi_25.02.pdf
- Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: навч.-метод. посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос та ін. / за ред. З. Г. Кісарчук. Київ, 2015. С.26-100.
- Bruce L. Moon(2009) Existential Art Therapy: The Canvas Mirror Third (3rd) Edition. Springfield, IL: Charles C Thomas. 284 p.
- Bruce L. Moon (2019). Ethical Issues in Art Therapy. Charles C. Thomas Publisher. 334 p.
- Moustakas, C. (1994). Existential psychotherapy and the interpretation of dreams. New York: Jason Aronson.
- Gilroy, A. (2006). Art Therapy, Research, and Evidence-Based Practice. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 177 pp.
- David Edwards (2004). Art therapy. CA: SAGE Publications. 161 pp.
- Deveshi Malhotra (2021). Art therapy: therapeutic form of expression. *International Journal of Social Science and Economic Research*. Volume:06, Issue:07. P. 2151-2159.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра психології розвитку, 518 каб., тел. 596 136, https://kpr.pnu.edu.ua/ , kpr@pnu.edu.ua
Викладач (і)	Паркулаб Оксана Григорівна, кандидат психологічних наук, доцент
Гостьові лектори	
Контактна інформація викладача	Електронна адреса oksana.parkulab@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	➤ Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» ➤ Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». ➤ Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.
Пропуски занять (відпрацювання)	Згідно з «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено

	в дію наказом ректора від 26 листопада 2020 р. № 799; із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212), до підсумкового контрольного випробування допускаються студенти, що прослухали лекційний курс, взяли участь у практичних заняттях, виконали всі письмові завдання (експрес-тестування, творче завдання, реферат чи презентацію) та написали контрольну (модульну) роботу. У разі відсутності студента з поважних причин при написанні контрольної (модульної) роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів з модуля дорівнює «0» (нуль). Допускається, як виняток, з дозволу завідувача кафедри одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з курсу (відпрацювання пропущених занять, перекладання змістових модулів, виконання індивідуальних занять тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі. Залік передбачає підсумкове оцінювання (у стобальній шкалі) й визначається як сума оцінок за поточний контроль знань та результатів складання змістового модуля. ПОЛОЖЕННЯ про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS від 2 лютого 2016 р. № 18 із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Оцінка за виконане завдання знижується на один бал
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти» - покликання: https://nmv.pnu.edu.ua
Додаткові бали	Додаткові бали присуджуються: за участь у науково-дослідній роботі (підготовка публікацій і виступ на конференції – 5 балів), опрацювання завдань з самоаналізу – по 2 бали (за кожну тему). Згідно з «Положенням про порядок організації та проведення

	оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора від 26 листопада 2020 р. № 799; із внесеними змінами наказом від 6 квітня 2021 р. № 212
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/ Рекомендовані платформи Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra

Викладач _____ Паркулаб Оксана Григорівна